

Організована злочинність: зарубіжний досвід боротьби

Організована злочинність давно вийшла за межі національних інтересів. Сьогодні вона перетворилась на всесвітню проблему.

Злочинні угруповання все частіше виходять за кордони однієї держави, створюючи аналоги транснаціональних компаній, що займаються злочинним бізнесом. Прослідковується тенденція включення української злочинності в транснаціональні кримінальні структури.

Однією із причин цього є відсутність механізмів, що об'єднують зусилля гілок влади, правоохоронних органів, а також недостатній рівень співпраці із аналогічними структурними підрозділами зарубіжних країн у протидії з проявам організованої злочинності.

Для науковців, викладачів, курсантів (студентів) і слухачів юридичних навчальних закладів.

ОРГАНІЗОВАНА ЗЛОЧИННІСТЬ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД БОРОТЬБИ

Навчальний посібник

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України
Валерія Петровича Петкова

Київ
Видавництво «КНТ»
2024

УДК 343.9.02:341.45

О 642

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Закладу вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права»
(протокол № 10 від 30 травня 2024 року)*

Рецензенти:

Микитюк Микола Андрійович – доктор юридичних наук, професор, професор спеціальної кафедри №1 Інституту Управління державної охорони України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка;

Чубенко Антон Григорович – доктор юридичних наук, професор, заступник начальника, Полтавська обласна військова адміністрація.

Авторський колектив:

Боднарчук О.Г., Козяр Р.Я., Колб О.Г., Комісаров С.А., Копотун І.М., Корецька В.В., Корецький О.П., Петков В.П., Сопільник Л.І.

**О642 Організована злочинність: зарубіжний досвід боротьби : навчальний посібник / Колб О. Г. , Копотун І.М., Петков В.П. та ін. / За заг. ред. В. П. Петков. – Київ : Вид-во «КНТ», 2024. 180 с.
ISBN 9978-966-373-215-2**

Організована злочинність давно вийшла за межі національних інтересів. Сьогодні вона перетворилась на всесвітню проблему. Злочинні угруповання все частіше виходять за кордони однієї держави, створюючи аналоги транснаціональних компаній, що займаються злочинним бізнесом. Прослідковується тенденція включення української злочинності в транснаціональні кримінальні структури. Однією із причин цього є відсутність механізмів, що об'єднують зусилля гілок влади, правоохоронних органів, а також недостатній рівень співпраці із аналогічними структурними підрозділами зарубіжних країн у протидії з проявам організованої злочинності.

Для науковців, викладачів, курсантів (студентів) і слухачів юридичних навчальних закладів.

УДК 343.9.02:341.45

ISBN 978-966-373-215-2

© Колектив авторів, 2024
© Видавництво «КНТ», 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
Розділ 1. Загальна характеристика злочинності.....	11
Розділ 2. Злочинність в Італії, США та країнах Західної Європи	22
Розділ 3. Особливості управління боротьбою зі злочинністю в Японії, її вплив на дисципліну	68
Розділ 4. Світовий тероризм – загроза для України.....	102
Розділ 5. Наркоманія як соціальне явище та її зв’язок зі злочинністю	148
Післямова.....	156
Список використаних джерел і літератури.....	174
Колектив авторів	179

ПЕРЕДМОВА

Сучасна ситуація у розвитку нашої держави характеризується змінами в політичній, економічній та інших галузях, нестабільністю законодавства.

З розширенням сфери діяльності правоохоронної системи, ускладненням криміногенної ситуації, поглибленням розподілу праці за функціональними та посадовими ознаками, зростанням актуальності захисту прав і свобод людини в демократичній, правовій державі, яка формується в Україні, актуалізується значення пенітенціарного законодавства та його реформування, а також управління виховно-виправною діяльністю. Конституція України гарантує безпеку життя та здоров'я громадян.

Ця гарантія базується на загальнолюдській та християнській моралі, яка визнає людське життя найвищою цінністю. Смерть людини завжди є непоправною втратою для суспільства, трагедією для родичів та близьких. Вбивство людини є аморальним, воно засуджується суспільством, і тому будь-які заходи держави щодо протидії такому злу позитивно сприймаються її громадянами. З правової точки зору законодавство України, спираючись на психологічне сприйняття проблеми захисту життя та здоров'я людей, достатньо узгоджено всередині, а також з усією системою правоохоронних органів України. Різним аспектам протидії вбивствам приділялось достатньо уваги, проте політичні, соціально-економічні та морально-психологічні зміни, які відбулися останнім часом у країні, виявили принципово нові проблеми.

Проявилася основна динаміка зростання вбивств та посягань на життя та здоров'я людей, в основі яких лежать

корисливі мотиви. Останнім часом з'явилися і небезпечно збільшуються фактично нові види злочинів, так звані «вбивства на замовлення», «вбивства з метою заволодіння житлом або іншою нерухомістю», «вбивства членів злочинних угруповань через перерозподіл сфер впливу», «вбивства з метою усунення конкурента по бізнесу» та інше.

Вся ця нова термінологія не лише свідчить про корисливий характер, але й вказує на їх належність до структури організованої злочинності. З розробкою проблем профілактики порушень дисципліни, боротьби з організованою, рецидивною та злочинністю загалом пов'язані різні галузі науки, але кожна з них (кримінальне право, криміналістика, кримінальний процес, кримінально-виконавче право, кримінологія, медицина, психологія, менеджмент) розробляє свій певний аспект, окремий бік проблеми боротьби з злочинністю. Однак існують такі питання, які є загальними для всіх органів, що ведуть боротьбу з злочинністю, включаючи згадані вище, а також інші науки.

Проблеми дисципліни, порядку та організованості у розвиненому суспільстві мають комплексний характер і тому потребують політико-правового, економічного, психолого-філософського та медичного аналізу. Іншими словами, їх розгляд потребує системного підходу, творчого використання досягнень різних суспільних наук. На сьогодні в нашому суспільстві ці проблеми потрапили до числа особливо актуальних.

Сьогодні, як ніколи, з питаннями зміцнення дисципліни безпосередньо пов'язані темпи соціально-економічного розвитку нашого суспільства, створення матеріально-технічної бази, зростання матеріального благополуччя та підвищення культури народу, який проживає на території України.

Практика минулих років, як у нашій державі, так і в багатьох інших, переконливо доводить, що чим масштабніші, складніші завдання, які стають перед суспільством, тим зна-

чущішими для їх успішного вирішення стають організованість, дисципліна, вміння приймати єдині правильні, юридично обґрунтовані рішення, а також всебічний контроль за виконанням цих рішень.

Останнім часом країна несе колосальні збитки внаслідок прорахунків в економіці, у зв'язку з безладдям, недисциплінованістю, халатністю, правовим нігілізмом, невмінням керувати, незнанням теорії менеджменту. Розуміння соціальної цінності дисципліни та порядку в усіх сферах діяльності сприяє забезпеченню їх всебічного зміцнення та формуванню у людей відповідних ціннісних орієнтацій.

Систематичне та вміле поширення знань про дисципліну, право, менеджмент серед широкого кола людей нашої держави, формування у них відповідної поведінкової лінії та ціннісної орієнтації – один із найважливіших гарантій підвищення дисципліни. Об'єктивний процес підвищення значущості управління в нашому суспільстві неодмінно викликає підвищення управлінської ролі державних структур та права – головних інструментів вираження та впровадження в життя політики країни, інтересів та волі народу. Юридична наука, що має в своєму арсеналі специфічні пізнавальні прийоми та засоби, володіє значними можливостями в дослідженні управлінської ролі держави та права.

Взаємодіючи з іншими соціальними науками, наукова діяльність у галузі права спрямована на аналіз державно-правових форм і засобів управління суспільством та його складовими, вивчення особливостей і шляхів періодичного впливу на громадські відносини, а також надання практичних рекомендацій щодо подальшого вдосконалення законодавства та ефективності управління.

Розгляд правомірної поведінки як результату реалізації права спонукає до більш активного вивчення в юридичній, пси-

хологічній та медичній науках соціальної поведінки людини в сфері правового регулювання, її суспільно корисних зв'язків.

В основі цього процесу лежить необхідність виявлення та врахування всіх умов і факторів, що сприяють правовій соціалізації особистості, створенню відповідного психологічного клімату для масової правомірної поведінки, що визнається більш важливим напрямком у науці про державу та право. У зв'язку з цим велике значення має всебічне вивчення суб'єктивних факторів, які впливають на особу при формуванні її ставлення до права: зокрема, дослідження соціальних, інформаційних, соціально-психологічних аспектів становлення правової поведінки, обумовленості вибору людиною певного варіанту дій у конкретній життєвій ситуації, процесу закріплення в свідомості людей більш важливих мотивів, що спонукають їх діяти соціально активно та відповідно до закону.

У цьому контексті визначення закономірностей становлення правомірності у діях особистості, розробка її типології, мотивів ціннісних орієнтацій щодо правомірної поведінки, дослідження механізму свідомого дотримання правових норм у межах подальшого удосконалення суспільного механізму дії права є актуальним завданням загальної теорії права.

Останнім часом важливість вивчення проблем правомірної поведінки особистості обумовлена підвищеними вимогами до зростання її соціальної активності в умовах сучасної української держави. Розвинену, духовно збагачену, соціально активну особистість неможливо уявити без високого рівня правосвідомості та правової культури, без готовності діяти відповідно до правових вимог.

У нашій країні на сучасному етапі розробка питань, пов'язаних з правомірною поведінкою особистості, є актуальними не лише на місцевому рівні, але й у всьому світі, що виокремлюється в галузі громадських наук, зокрема: завдання активного протидії ідеології про «обмеження»

прав людини, підтвердження того, що дотримання нашими громадянами юридичних обов'язків – це результат тільки примусового тиску ззовні та інше.

Міжнародне співробітництво завжди визначалося завданнями поєднання зусиль для вирішення загальних, суттєвих проблем. Ця мета існує, як правило, і в міжнародному співробітництві в сфері кримінального правосуддя.

Але якщо йдеться про правосуддя, очевидно, що цим загальним, актуальним завданням є профілактика злочинності. При цьому суттєвим є те, що сама злочинність повинна набути якості масового та однакового для всіх або більшості країн зла. Саме в цих умовах можна буде стимулювати міжнародну співпрацю вчених-юристів і практиків.

Розглядаючи це питання, ставляться завдання, які переростуть у тривале різностороннє освоєння теми на міжнародному рівні, причому з обов'язковим регулярним поверненням на національний рівень, адже лише тоді результати міжнародного співробітництва принесуть користь.

Очевидно, що при всій важливості інших видів злочинності, які проявляються в більшості країн світу, мають транснаціональний характер, зупинилися на таких як: транснаціональна організована злочинність, рецидивна злочинність, антисоціальні явища – алкоголізм, наркоманія, проституція та поширення вірусу СНІД.

Дуже важливі і об'єкти, пов'язані з міжнародним тероризмом, а також зі злочинністю неповнолітніх. Хотілося б звернути увагу на застосований вперше в нашій країні в юридичній літературі та практиці порівняльний аналіз змісту понять «організована злочинність», «рецидивна злочинність», їх зв'язок з дисципліною, а також шляхи управлінських, законодавчих заходів, лікувально-психологічних впливів на осіб з метою «оздоровлення» обстановки в країні.

Підкреслюється, як суттєві відмінності видів злочинів, так і їх схожість (різна орієнтація злочинної діяльності – корислива в одному випадку і політична в іншому), зовнішньо виявляються однаковими, хоча, найчастіше, з певних точок зору перетинаються. Масштаб залучення до своєї орбіти представників корумпованого чиновницького апарату, стабільність структури є суттєвою перешкодою у боротьбі з ними на національному рівні. Саме тому міжнародна кооперація у боротьбі з цими злочинами, безумовно, стала необхідною.

Крім того, у деяких розділах відображена роль національних та міжнародних органів охорони порядку. Розвиток міждержавних відносин пов'язаний з прагненням поставити бар'єри на шляху сил, які розпочинають війни, міжнародні конфлікти, що призводять до людських жертв, знищення матеріальної культури, поширення кола діянь, які визнавалися міжнародним співтовариством злочинними. У той же час оцінка тих чи інших дій як злочинних в міжнародному праві мала в якості джерел положення внутрішньодержавного кримінального права. Завдяки цьому можна говорити про те, що поняття міжнародного злочину, так само як і поняття міжнародної злочинності, з'явилося пізніше відповідних понять у внутрішньому праві.

Поняття міжнародного злочину виникло як реакція на дії, які стали можливими у зв'язку з агресивними, завойовницькими війнами, які супроводжувалися знищенням матеріальної культури народів, знущанням, тортурами та фізичним знищенням мирного населення. Сьогодні ми стаємо свідками процесу переходу багатьох видів загального кримінального злочину через кордони держав.

Теоретичне положення, згідно з яким злочинність не визнає кордонів, підтверджується життям. Особливо це стосується організованої злочинності, яка носить мафіозний характер. Види злочинів, які виявляються небезпечними для

міжнародного співтовариства, різноманітні. У той же час на територію країни, яка розпалася, вирушила маса злочинців з усього світу.

Крім того, Європа без кордонів – це також реальність. І те, що злочинці, які вчинили злочин у Франції, переховуються на території Італії, або ті, хто вчинив злочин у Нідерландах, «втече» до Данії або в інші країни Скандинавії – також реальність.

Більш ефективним може бути і співробітництво з використанням рекомендацій ООН, яке регулярно збирає представників правоохоронних органів для обговорення проблем боротьби саме з кримінальною злочинністю, і завдяки Інтерполу. Дуже небезпечним злочином міжнародного характеру є поширення наркоманії та незаконна торгівля наркотиками. Цей злочин складається з двох складових.

З цього питання мають право на існування дві статті, адже торгівля наркотиками належить до поняття «поширення наркоманії», але остання не завжди пов'язана з торгівлею, оскільки наркотики можна поширювати і іншими способами. Однак, в умовах посилення боротьби з цим злом у міжнародному масштабі поєднання двох складових в одне злочин з простим складом можна вважати допустимим. Поширення наркоманії та незаконна торгівля наркотиками завдають, якщо не прямі, то побічні, збитки відносинам між державами. В сучасних умовах роль співпраці держав набуває особливого значення.

Сучасний світ у його різноманітності, протиріччях та цілісності зіштовхується з загальними проблемами та питаннями, вирішення яких можливе лише на шляху співпраці.

Загальноприйнятий принцип міжнародної співпраці набуває широкої матеріальної основи, що є особливо важливим у боротьбі з міжнародними злочинами та злочинами міжнародного характеру.

Розділ 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОСТІ

Проблема рецидиву є складною і багатогранною, вона описує саме поняття рецидиву, його зв'язок з фактом вчинення нового злочину після законного засудження за попередній або після відбування хоча б частини покарання. Визначення впливу рецидиву на карність, тобто надання рецидиву значення загальної обтяжуючої обставини (розгляд рецидиву серед інших загальних обтяжуючих обставин, що впливають на покарання в межах санкції, передбаченої за новий злочин) або кваліфікуючої обставини (що призводить до зміни кваліфікації вчиненого та збільшення розміру покарання), визначення важливості форм вини для визнання наявності рецидиву (можливість констатації умислу, як при вчиненні першого, так і наступного злочину, або для визнання наявності рецидиву достатньо вини, визначення віку обвинуваченого на момент вчинення злочину для визнання наявності рецидиву, або будь-яких його форм (чи слід враховувати засудження за злочини, скоєні обвинуваченим у віці до 18 років); обумовлення значення характеру покарання для визнання наявності рецидиву (необхідне в обох випадках засудження до позбавлення волі або іншого виду покарання); обумовлення значення періоду часу, що минув з моменту засудження (відбування покарання) за попередній злочин до вчинення нового злочину, що свідчить про наявність внутрішньої зв'язку між злочинними діями для визнання наявності рецидиву (обмеження впливу рецидиву часом); встановлення впливу процесуального по-

Книги, які можуть вас зацікавити

Конституція України.
Науково-практичний
коментар

[Перейти на сайт](#) →